Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 15 (97) | Vilnius 1939 m. vasario 4 d. (šeštadienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Anglijos premjero kalba. Vokiečių spaudos griežta kampanija dėl kolonijų. Amerika palaikys prancūzus ir anglus. Koks yra Prancūzijos nusistatymas. Karas Ispanijoje. Laiškas iš Klaipėdos. Ašies nukrypimas į Vakarų pusę.

KAS BUS TOLIAU?

Praėjusiame „Aido" nr. buvo įdėta santrauka Vokietijos kanclerio kalbos, kurią jis pasakė sausio 30 dieną Berlyne. Klausė tos kalbos ne tik keli šimtai hitlerininkų partijos rinktinių narių, ne tik didelės žmonių minios, bet į vadinamojo Reichstago posėdį buvo atvykę beveik visų valstybių atstovai — diplomatinis korpusas. Berlyno radijofono pranešėjas, apibūdindamas susirinkimą, visų pirma suminėjo Italijos, Japonijos ir Vengrijos ambasadorius. Mat, šios valstybės yra pasirašiusios vadinamąjį „Prieškomunistinį paktą". Vengrijos amba sadoriaus suminėjimas, aplenkiant Suvienytų Amerikos Valstybių, Prancūzijos ir Anglijos ambasadorius, yra labai būdingas ir jau iš to galima buvo numatyti, kam klius iš Hitlerio.

Vokietijos vadovo ilgą kalbą (kalbėjo 2½ valandas) transliavo Vokietijos, Čekoslovakijos, Vengrijos ir Amerikos radijų stotys. Kitų valstybių radiofonai tuo metu davė iš anksto numatytą programą, o beveik visos Sovietų Rusijos stotys trukdė vokiečių radijų stotims, ūždamos ir cypdamos. Matyt, bolševikai išmoko iš vokiečių, kurie 1935 metais, Klaipėdos seimelio rinkimų metu, visokiais cypimais trukdė Lietuvos radijo stočiai veikti. Vadinasi, vokiečių sugalvota ir labai nevitieriška oro bangų karo priemonė vis dar vienur kitur vartojama.

Bet šiuo metu ne tai svarbu. Jis sau žino Hitleris, kaip jis kalbėjo, kiek daug žmonių klausė jo išvedžiojimų. Dabar daug svarbiau, **kas bus toliau?** Su kokiomis jėgomis, kuria kryptimi eis vokiečiai, norėdami gauti naujų žemių? Štai klausimas, kurį svarsto ne tik visi Europos laikraščiai, bet ir politikai. Sprendžiant iš Hitlerio žodžių, atrodo, kad šiemet rudas vokiečių debesys užguls Europos Vakarus, kurie žaibo greitumu ruošiasi nepriseileisti, kad vėl vieną dieną kuriame nors Vokietijos mieste nukristų iš padangės keli premjerai ir nutartų, kurios valstybės gabalą padovanoti vokiečiams.

Kitoje šio numerio vietoje rašoma kiek plačiau apie „ašies" palinkimą Vakarų pusėn. Straipsnio autorius yra tos nuomonės, kad vokiečiai nelauks, kol Prancūzija su Anglija galutinai apsiginkluos, kadangi kiekvienas, nors ir trumpiausias laikas, dirba vokiečių nenaudai. Vadinasi, galima sakyti, atsidūrėme prieš griežtai pastatytą klausimą: *dabar, arba niekuomet*. Gal taip blogai ir nėra, bet nėra ir gerai. Tiesa, politinio gyvenimo žinovai guodžiasi tuo, kad Hitleris savo kalboje nepasakė: arba duokite kolonijas, arba skelbiu karą. Ne. Jo kalbos tonas nebuvo perdaug griežtas, nebuvo juntama ultimatumo. Bet iš antros pusės aišku, kad Vokietija savo užsienio politikos klausimų eilėje aiškiai įtraukė ir kolonijų atgavimą. Kiva da čia aiški — vokiečiai davė nors ir neapribotą laiką, kad prancūzai su anglais patys susiprastų ir dėl kolonijų pradėtų su vokiečiais geruoju kalbėtis.

Ar prancūzai ir anglai sutiks derėtis dėl kolonijų grąžinimo Vokietijai, apie tai netrukus sužinosime. Jei sutiks, tai bus aišku, kad Vokietija *tikrai* reikalauja tik kolonijų ir jose esamų žaliavų, kurios neva reikalingos Vokietijos ekonominiam gyvenimui palengvinti. Bet jei anglai su prancūzais atsakys vokiečiams „ne", tai bus įrodymas, kad vokiečių riksmas dėl kolonijų yra tik priedanga, o Vokietijos imperialistams rūpi kas kita. Nepamirškime, kad vokiečiai, kalbėdami apie savo vargus, nesako, jog vokiečių tauta esanti be duonos, bet visur pabrėžia, kad yra be žemių. Apie tai savo kalboje Hitleris aiškiai pasakė ir priminė, kiek Vokietijoje viename kv. kilometre gyvena žmonių.

Iš to reikėtų manyti, kad vokiečiai, gavę kolonijas, dešimtimis, ar ir šimtais tūkstančių išves savo bedarbius į Afriką. Taigi, kad nieko panašaus. Masinę emigraciją į kolonijas pradėjo vykdyti paskutiniais metais tik italai, bet ir tai daugiau reklamuojasi, negu padaro, o prancūzai, anglai ir prieš karą vokiečiai kolonijose laikė ir laiko tik savo žmonių administraciją. Vadinasi, kolonijos netinka Europos žmonėms, kaipo nuolatinė gyvenamoji vieta. Tokių vietų yra tik Europoje ir Hitleris jų čia ir dairosi.

Dėl kai kurių sumetimų nepatogu minėti numatytų vokiečių kolonizacijai žemių, bet Belgijos, Olandijos ir Šveicarijos aukso paslėpimas, Vengrijos prisidėjimas prie „prieškomunistinio pakto", Čeko-Slovakijos patekimas visiškon vokiečių įtakon, ir Rumunijos vyriausybės kova su įvairaus plauko geležinėmis gvardijomis—rodo, kad artimiausi vokiečių imperializmo planų vargiai ar galima ieškoti kolonijose. O juo labiau, kad vokiečių plane numatytos Belgija ir Olandija turi ir dideles kolonijas. Tai būtų iš karto dviejų zuikių nušovimas, žinoma, jei nepasikartotų 1918 metų finalas, kada išsitiesė ne medžiojamieji, bet medžiotojas.

Visa tai suėmus į krūvą, tikrai sunku padaryti kokia nors aiški išvada, numatyti išeitis. To nieks negali padaryti. Viena tik reikia žinoti — *Vokietijai kolonijos reikalingos, ka po šaltinis karo žaliavai, o Europa, kaipo kolonizavimo žemės*. Kurį pirmiau klausimą ir kokiu būdu vokiečiai mėgins išspręsti — neišdrįstame pranašauti, nes to tiksliai nežino gal ir patys vokiečiai.

— Kauno spaustuvės vis įsigija naujoviškų spausdinimo priemonių. Kitados iš Vilniaus į Kauną nusikėlusi „Žaibo" spaustuvė dabar Vokietijoje nusipirko rotacinę spausdinimo mašiną, kuri atvežta trimis vagonais. Ši mašina 24 puslapių laikraštį, kurių turi 15.000 egz., išspausdina per vieną valandą.

KĄ PASAKĖ ČEMBERLENAS

Kaip jau buvo rašyta, šio mėn. 1 dieną Anglijos parlamente pasakė didelę politinę kalbą premjeras Čemberlenas. Tai buvo, galima sakyti, tiesioginis atsakymas kanclerio Hitlerio kalbai.

Čemberlenas savo kalboje buvo daug santūresnis ir kultūringesnis už Hitlerį, kuris paprastai su žodžiais nesiskaito. Anglijos premjeras visų pirma plačiau papasakojo apie savo kelionę į Rymą pabrėždamas, kad nors ir ne visais klausimais susitarė su Musoliniu, bet šį tą išsiaiškino. Čemberlenas pabrėžė, kad, jo nuomone, italai yra taikingai nusiteikę. Tai esą galima spręsti ir iš italų pasižadėjimo laikytis Italijos-Anglijos pakto.

Toliau Čemberlenas apgailestavo pablogėjusius Italijos-Prancūzijos santykius, pareikšdamas nuomonę, kad šios abi didžvalstybės galės susitarti tik tada, kai bus užbaigtas naminis Ispanijos karas.

Suminėjęs visą eilę kitų klausimų, Čemberlenas kiek ilgiau sustojo ties Hitlerio kalba. Anglijos premjero nuomone, nors Hitleris ir ilgai kalbėjo, bet iš jo kalbos nematyti, kad Vokietijos kancleris ruoštų naują Europoje krizį. Priešingai, Čemberlenui rodosi, kad Vokietija visus klausimus norėtų spręsti tik taikingai, kam pritariančios ir visos kitos tautos.

Turėdamas tai galvoje, Čemberlenas norėtų su vokiečiais betarpiškai kalbėti, bet pirmiau Vokietijos vadai turėtų ne žodžiais, bet darbais įrodyti, kad jie nori taikos.

Ta proga tenka pažymėti būdingas faktas. Dar prieš parlamento posėdį, Čemberlenas, atsakydamas raštu vienam atstovui, pareiškė, kad kol kas jokių derybų su vokiečiais nenumatoma.

Atidaryta Baltijos valstybių konferencija

Kaune atidaryta Baltijos valstybių konferencija. Joje dalyvauja Lietuvos, Latvijos ir Estijos užsienių reikalų ministrai ir tų valstybių delegacijos.

Konferenciją atidarė Lietuvos užsienių reikalų ministras J. Urbšys. Ta proga jis pasakė kalbą, kurioje pažymėjo Baltijos valstybių santarvės reikšmę, jos ligšiol suvaidintą vaidmenį ir užbaigė tvirtinimu, kad Baltijos valstybių ir tautų susiartinimas susilauksiąs ir daugiau teigiamų vaisių. Anot ministro, kiekviena Baltijos valstybė turi savų, skirtingų reikalų, tačiau tie reikalai nėra tokie, kad galėtų sukelti ginčų ar nesutarimų.

Taip pat kalbėjo ir Latvijos užsienių reikalų ministras Munteras. Jis priminė buv. Lietuvos užsienių reikalų ministro Lozoraičio nuopelnus Baltijos valstybių santarvei ir pritarė min. Urbšio pasakytai minčiai, ir pažymėjo, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos bendradarbiavimas politinėje, kultūrinėje ir ekonominėje srityje esąs svarbus ir reikalingas dalykas.

Įvykis ties Bžezanais

Telegramų agentūra „Pat" šio mėn. 2 dieną paskelbė lenkų spaudoje tokią žinią:

„Sausio 21 dieną prie Šabalino kaimo Bžezanų apskr. policijos patrulis susitiko su grupe vyrų, kurie pamatę policininkus kelis kartus į juos iššovė. Policija gin damasi pavartojo ginklą ir 1 asmuo buvo nušautas ir 3 sužeisti. Tardymą veda teismo organai."

Sovietų Rusija nutraukė diplomatinius santykius su Vengrija

Šiomis dienomis Sovietų Rusijos vyriausybė nutarė nutraukti diplomatinius santykius su Vengrija. Kartu buvo pranešta, kad Budapešte likviduojama Sovietų Rusijos pasiuntinybė, o Maskvoje—Vengrijos pasiuntinybė.

Sovietų Rusija savo tokį nutarimą pateisina tuo, kad Vengrija prisidėjusi prie „Prieškomunistinio pakto". Iš to matyti, kad Sovietų Rusija nenori skirti komunizmo judėjimo nuo savo valstybės. Be to, pažymėtina ir ta aplinkybė, kad Sovietų Rusija užreagavo tik prieš Vengriją, kuri „Prieškomunistinio pakto" signatarų tarpe yra mažiausia valstybė ir ne ji tą paktą sugalvojo. Jo sumanytojais buvo Vokietija ir Japonija, vėliau prisidėjo Italija. Bet Sovietų Rusija su šiomis didžvalstybėmis diplomatinių santykių nenutraukė, netgi neprotestavo prieš pakto pasirašymą ir užreagavo tik prieš Vengriją, matyt, tuo įspėdama kitas mažesnes valstybes, kad jos neprisidėtų prie „Prieškomunistinio pakto".

Apkūlė Belgijos premjerą

Šiomis dienomis Briuselyje įvyko toks atsitikimas. Belgijos premjeras Špakas, grįžęs iš posėdžio namon, prie savo buto buvo demonstrantų užpultas ir gerokai sumuštas.

Dabar vedamas tardymas.

Prancūzai patenkinti

Visi prancūzų laikraščiai plačiai aprašinėja Čemberleno kalbą, pažymėdami, tą vietą kurioje Anglijos premjeras pasisakė už tiesiogines derybas, įrodžius prieš tai darbais, kad vokiečiai iš tikro nori taikos. Iš to prancūzų spauda daro išvadą, kad Čemberlenas yra naujos didžvalstybių konferencijos šalininkas.

Tuo tarpu, kaip žinia, vokiečiai nemėgsta jokių konferencijų, bet visus klausimus mėgina spręsti su pavienėmis valstybėmis, kurios, būdamos už dabartinę Vokietiją mažesnės, negalinčios atsispirti.

Jungtinės Amerikos Valstybės prašo žodžio

Prancūzų nenusiminimas ir anglų šaltas laikymasis dėl Hitlerio pareikštų reikalavimų, lyg ir sušvelnino prieš Vokietijos kanclerio kalbą buvusią sunkią nuotaiką. Tačiau dar ne visiškai, nes iki šiol neaiškus buvo Jungtinių Amerikos Valstybių nusistatymas. Jis dabar paaiškėjo.

Amerikos prezidentas Ruzveltas, priėmęs senato karišką komisija, pareiškė, kad jeigu Prancūzijai ir Anglijai tektų kariauti su Italija ir Vokietija, tai Amerika, kaip ir 1917 metais, padės Anglijai ir Prancūzijai.

Šis prezidento Ruzvelto pareiškimas Europoje padarė didelį įspūdį, nes paaiškėjo, kad, kilus Europoje karui, Jungtinės Amerikos Valstybės nelauktų kelerių metų, kaip per Didįjį karą, bet tuojau stotų prieš užpuolikus.

×

Telegramų pranešimu, Ruzvelto pareiškimas ne visiems patiko ir Amerikoje. Pirmas prieš tai pasisakė buvęs prezidentas Huveris, kuris įspėjo Ameriką prieš jos kišimąsi ir Europos reikalus.

Vokiečių laikraščių kampanija dėl kolonijų

Per pirmąsias dvi dienas visi vokiečių laikraščiai džiūgavo dėl Hitlerio kalbos, tik įdomu, kad šiuo atveju nė vienas dienraštis ištisai tos kalbos neįsidėjo.

Praėjus entuziazmui dėl pačios kalbos, visa vokiečių spauda pradėjo griežtą kampaniją dėl kolonijų. Vyriausias hitlerininkų organas „Voelkischer Beobachter" pareiškė, kad Vokietija reikalauja tik savų kolonijų, vadinasi, tų, kurias ji turėjo prieš karą.

Kiti hitlerininkų laikraščiai, pradėję kampaniją dėl kolonijų, įrodinėja, kad Anglija ir Prancūzija, atėmusios vokiečių kolonijas, nei politiškai, nei ekonomiškai nieko nelaimėjo; gal net prakišo. Neapsimokėjo taip pat ir Versalio sutartis.

Iš to hitlerinkų spaudos šulai daro išvadą, kad ko greičiau reikėtų sugrąžinti Vokietijai jos prieškarines kolonijas ir nedaryti naujų klaidų, kadangi už jas ateityje Prancūzija ir Anglija turėtų brangiai užmokėti.

×

Paskutinės žinios praneša, kad vokiečių spauda juo toliau, juo griežčiau reikalauja ne tik kolonijų, bet podraug pradėjo griežtą kampaniją prieš anglų spaudą, prieš Prancūziją ir prieš Ameriko prezidentą.

Anglų spaudai vokiečių laikraščiai negali dovanoti už tai, kad ji nepritarė Hitlerio kalbai ir pasisakė prieš kolonijų atidavimą. Prancūziją vokiečių laikraščiai puola už tai, kad ji daugiau klauso Anglijos ir Amerikos, vis dar nenorėdama sudaryti su Vokietija artimesnių santykių.

Tačiau griežčiausiai puola vokiečių spauda Amerikos prezidentą Ruzveltą už tai, kad jis kariškoje komisijoje aiškiai pažadėjo remti Angliją ir Prancūziją. Vokiečių spauda yra tiesiog įniršus ir Ruzvelto pareiškimą vadina kurstymu.

Šviesuomenė, srovės ir mūsų kaimas

(Diskusinis).

Visame pasaulyje prireikus nesurastume dviejų visai į save panašių žmonių, kurie turėtų vienodas kūno ir dvasios ypatybes. Dėl to būdinga yra žmonėms skirstytis, įvairiai galvoti, tuo pačiu reikalu ar klausimu turėti visokių, dažnai viena kitai priešingų, nuomonių.

Nevienodai galvoti verčia žmones ne tik skirtinga kiekvieno prigimtis, bet ir įvairios kitos sąlygos: didesnis ar mažesnis ūkis, geresnė ar blogesnė žemė, turimas išsilavinimas, gabumai, įgimtas apsukrumas ir palinkimas į tą ar kitą darbą, sunkios ar lengvos gyvenimo sąlygos, kitų daromoji įtaka, knyga, laikraštis, bažnyčia, mokykla, pagaliau žmogaus amžius ir daugybė dar kitų veiksnių. Dėl to šiaip ar taip vieni nuo kitų skiriamės. Inteligentų tarpe tie skirtumai suvedami į įvairias sroves ar partijas. Vieniems patinka tokia programa, kitiems kitokia, vieni, sakysim, mėgsta visa tai, kas sena, kiti tai, kas nauja. Inteligentų įsitikinimai, jų skirtumai turi gana griežtas ir aiškias ribas: ligi čia tam tikrų įsitikinimų inteligentas, sakysim, dar gali eiti, o toliau jau —nė žingsnio. Taip galvodami ir elgdamiesi, žmonės dažnai susmulkėja, pradeda šunkeliais klaidžioti, dėl takelio meta kelią. Būdami nevienodų įsitikinimų, įsipyksta vieni kitiems ir pamažėle ima neapsikęsti. Kartais dėl smulkmenų, stačiai dėl niekų imama burna aušyti ir pasiekiama ilgainiui tokio vienašališkumo, kad net užmerkiama akys ir nematoma savo blogų darbų, „savo žmonės" ginami, teisinami, jų gerosios ypatybės perdėtai keliamos į padanges ir garbinamos, o tuo pačiu metu kiti, „nesavi škiai", skirtingų pažiūrų žmonės, lyg nejučiomis lieka užpakalyje. Ir ilgainiui atsiranda gana nepageidaujamas visuomenės gyvenimie šališkumas, savimeilė, kuri tos pačios tautos žmones erzina, stumia vienus nuo kitų ir silpnina. Taip yra dėl to, kad trūksta mums kultūros, blaivesnio galvojimo ir savitarpio meilės. Nemokame ar nenorime kaip reikiant vieni kitų suprasti.

Kas nors, skaitydamas čia parašytąsias mintis, gali pagalvoti, kad Vilniaus lietuvių inteligentijoj atsirado vėl koks nors nesantaikos obuolys ir kad dėl to čia visa tai rašoma. Netiesa. Gyvename neblogai. Kuriame net vadinamą lietuviškąjį „ozoną", visų lietuvių „vienybę".

Tačiau nereikia pamiršti, kad, ir „vienybę" kurdami, liekame to kie patys, kaip buvę. Vienas kitas iš mūsų vis pabrėžia, kad jo idėja yra pati geriausia ir turi kaime „didžiausį" pasisekimą. Ne tik pabrėžia, bet yra giliai įsitikinęs, kad, jei priseitų „balsuoti", tai jo pusėje atsidurtų tikrai „dauguma". Todėl esą su „dauguma" visoms „mažumoms" reikią skaitytis.

Toks tvirtinimas, mano nuomone, yra kiaurai klaidingas. Kas taip mano, nepažįsta kaip reikiant mū sų kaimo, kuris gyvenime dažnai blaiviau galvoja už patį inteligentą, daugiau ar mažiau partiškai nusi teikusį.

Reikia pasakyti, kad mūsų kaimas ligi šių dienų dar nėra partiškas, nėra aiškiai susiskirstęs pagal baltųjų ar raudonųjų šokamąjį ka drilių. Mūsų kaimas yra toks, koks yra. Jis gerokai prakutęs, apsišvietęs, jis ilgisi mūsų organizacijų, draugijų, skyrių, jis turi daug potencialinės jėgos, kuri tinkamai sutvarkyta ir pakreipta, galėtų daug padaryti; mūsų kaimas moka pasipykti savo tarpe, net pasimušti, peiliais ir svincatkomis, „šaltaisiais" kaimo ginklais, kuo kinėse ir kitose pramogose apsiginkluoti ir gerokai savo tarpe pasiplekti, susipykti ir ilgai pasibylinėti, bet vis dėlto tas kaimas neturi partijų.

Tie pykimai ir nesusipratimai eina iš kito blogo ar gero šaltinio, tik ne partijos. Mūsų kaime šiandie daug jau yra sąmoningų žmonių, kurie moka tikrai lietuviškai galvoti ir veikti. Paklauskite, kurios jie yra partijos, jums tikrai nemokės atsakyti. Nemokės ne dėl to, kad nežinotų ar nenumatytų, kokių pažiūrų yra vienas ar kitas laikraštis, draugija, inteligentas. Bet dėl to, kad tie dalykai jam apskritai yra nejdomūs, kažkaip nelimpa prie širdies. Štai geriausias įrodymas. Šv. Kazimiero skyriuose buvo veiklių visokių narių, net tikybinių skeptikų ar visai netikinčių. „Kultūros" draugijos skyriuose vėl buvo tokių, kuriems tikėjimas labai brangus. Teleidžia šiandie bent vienai mūsų draugijai, kairiajai ar dešiniajai, žmoniškai veikti, teduoda kaime steigti skyrius, pamatysite, kaip „dauguma" sugužės į organizaciją, visai neklausdama, kokio ji plauko.

Miestas taip jokiu būdu nepadarytų. Čia, mat, veikia kiti papročiai, kiti įstatymai ir neretai įsakymai. Kaime kas kita. Ten visuomenė išsiilgusi visų pirma *lietuviškos* draugijos, kurios spalva jai tuo tarpu nedaug rūpi ar net visai nerūpi. Mūsų kaimas yra gera tautinė *medžiaga*, kurios kiekvienas norėtų kuo daugiausia savo srovei gauti ir guodžia save tariamomis daugumomis, o iš tikrųjų apie kaimo „daugumas" šiandie dar sunku kalbėti. Viena tėra visai aišku, kad mūsų kaime yra sąmoningų ir nesąmoningų lietuvių. Mūsų tikslas turėti kuo daugiausia sąmoningų. Kuri srovė daugiau sąmoningų laimės, tai ir bus didžiausia garbė.

Srovėms sudaryti kaime reikia tam tikros agitacijos, na, ir kalbėkime atvirai, pinigo. Kai ilgainiui išprusime daugiau, tuomet kiekvienas pamatys, kas jo širdžiai arčiau ir mieliau. Tačiau šiandie dar nepriėjome prie to laipsnio, šiandie mums dar visiems kaip vienam reikia tautinės sąmonės, kurią skleidžiame, kas kaip išmanydamas, tautinę idėją nudažydami kiek skirtingais dažais, baltais ar raudonais. Statome pirmiausia dar tik rūmus, o kaip juos nusidažys kaimas, inteligentų padedamas, kieno bus „dauguma", kieno „mažuma", parodys ateitis.

Bedugnys.

Įdomi knyga apie Lietuvą

Neseniai išleista estų poeto Aleksiejaus Rennito poezijos knyga „V okonnom perepletie", verstais iš to paties autoriaus knygos. Knygoje yra ne mažai eilėraščių, skirtų ir Lietuvai —jos peizažams, istoriniams fragmentams ir pagaliau, kultūriniams reiškiniams. Ten pat yra įdėta ir Lietuvių poetų vertimų. Knygą į rusų kalbą vertė žymus rusų poezijos meisteris Igoris Sievierianinas, kurį galima gretinti savo poezijos melodiškumu su žymiuoju rusų poetu Balmontu. Knyga pasiekė daugelį užsienio rusų žurnalų. Apie knygą atsiliepė visa eilė recenzentų. Tokių knygos minėjimų buvo rusų žurnale „Rubež" Charbine), „Novaja Zarja" (S. Francisko), „Razsviet" (Čikago), pagaliau ir Baltijos valstybių rusų spaudoje. Helsinkyje apie knygą parašė litera tūros žurnalas „Sodružestvo", o Rygoje rusų dienraštis „Sevodnia". Tenka pabrėžti, kad daugelis lai kraščių, rašydami apie knygą, parašė keletą bruožų ir apie Lietuvą. Tie bruožai yra knygos būdingos ištraukos arba šiaip pačių recenzentų atsiminimai su kai kuriomis Lietuvos charakteristikomis. Įdomu tai, kad apie knygą Amerikos rusų dienraštis „Novaja Zaria" pereitų metų gruodžio 21 dieną 2534 numeryje atspausdino žymaus rusų dailininko H. K. Roerich atsiliepimus. Roerichas žinomas, kaip pasaulio meno pakto kūrėjas. Jis pats kitą kartą yra gyvenęs Lietuvoje ir studijavęs jos meną. Yra ir jo kūrinių iš Lietuvos mitologijos ir šiaip atskiru Lietuvos vaizdų.

„L. A."

„Duokite mums lietuviškos duonos!"

(Laiškas iš Klaipėdos)

Praėjusią savaitę Šilutėje viename susirinkime kalbėdamas Kul turverbando vadas Neumanas metė šūkį:

— „Mieliau pas Adolfą Hitlerį druską ir duoną valgyti, kaip čia kiaulienos šinkas ir žąsų kepsnius ir bernu būti".

Kaip paradoksas skamba šis šūkis prieš Klaipėdos vokiečių miestiečių būdingą šaukimą.

— Duokite mums lietuviškos duonos!

Tokį šaukimą paskirai ir net choru teko girdėti paskutinių savaičių turgaus dienomis Klaipėdos miesto turgaus halėje, kuomet miesto šeimininkės, atėjusios pirkti duonos, nerado lietuviškos juodos duonos iš Palangos, Kretingos ir Gargždų.

Mat, Klaipėdos miesto valdyba, vykdydama Kulturverbando ekonominę politiką ir vietos kepyklų reikalavimus, pasiremdama kažkokiais senais Prūsijos įstatymais, buvo uždraudusi turguje pardavinėti juodą duoną iš Palangos ir kitų artimųjų miestelių. Toks magistrato žygis susilaukė protestų ne vien iš lietuvių, bet ir iš vokiečių visuomenės, nes prie gardžios juodos lietuviškos duonos per eilę metų pripratę visi Klaipėdos miesto ir krašto gyventojai. Galimas dalykas, kad ir Neumanas su savo Bertulaičiais, taip griežtai nusistatęs prieš lietuvius neapseina be gardžios palangiškės duonos, nors jo logika nekliudo jam mulkinti vietos gyventojus, jog „Mieliau pas Adolfą Hitlerį druską ir duoną valgyti, kaip...".

Tokios duonos nemoka pagaminti nė viena Klaipėdos miesto kepykla. Tad, susidurdama su tokiu miesto šeimyninkių nepasitenkinimu ir susirūpinimu dėl gardžiausios duonos, magistratas savo draudimą atmainė, ir dabar vėl turgaus halėje galima gauti gardžiausios palangiškės duonos, kuo labai patenkinti visi Klaipėdos miesto gyventojai.

Iš viso lietuviai Klaipėdos mieste pakeitė maisto gaminimo ir valgymo būdą. Dar neseniai Klaipėdos valgyklose ir restoranuose prie pietų, jeigu paprašydavai duonos, tai tave išjuokdavo. Dabar to nėra. Ir patys vokiečiai dažnai be duonos prie pietų neapseina. O juodos duonos retai kur gaudavai. Reikėdavo tenkintis arba neprivalgius likti su pusiau balta duona, kurios taipgi labai šykštėdavo. Dabar duona pigi ir jos niekur netrūksta; dėl žemaitiškos duonos pigumo ir buvo bandoma drausti ja pardavinėti Klaipėdos turguje. Taip pat ir gėrime lietuviai pamokė vokiečius. Seniau čia degtinė būdavo geriama vokiškai, daugiausia be užkandžių. Dabar be užkandžių mažai kas begeria.

×

Perskaitęs „Aido" 9 numery straipsnį „Stebisi, kad mes dar mokame lietuviškai kalbėti", prisiminiau panašų vilniečių sportininkų ir choristų stebėjimąsi, kad Klaipėdoje tiek daug lietuvių, jog kur tik eini, ten matai lietuviškas įmones, įstaigas, krautuves, kur pasisuki, ten sutinki lietuvius ir lietuviškai kalbančius.

— Ar daug Klaipėdoje lietuvių? — klausia manęs vienas iš jaunųjų varpiškių einant Klaipėdos vyriausiaja gatve iš stoties į viešbutį. — Ar galima mieste lietuviškai susikalbėti?

— O kaip gi, — visur susikalbėsit lietuviškai, nes iš 60.000 gyventojų dauguma yra lietuviai, tik jų žymi dalis suvokietėjusi ar bevokietėjanti, — paaiškinau. — Lietuviškai namuose kalba apie 70 000 lietuvių. Viešėdami čia patys įsitikinsite Klaipėdos lietuviškumo laipsniu.

Laisvomis poilsio valandomis choristams teko patiems be klaipėdiškių palydovų išeiti miestan, užeiti į parduotuves. Tad išvykstant iš Klaipėdos mano draugas vilnietis atsisveikindamas pasakė:

— Kad mūsų Vilniuje būtų tiek daug sąmoningų lietuvių ir tiek lietuviškų krautuvių, įmonių ir įstaigų, kiek Klaipėdoje, tai būtų visai kitaip!..

Šitoks kauniečių stebėjimasis, kad vilniečiai kalba lietuviškai, ir kad Klaipėdoje nemažai lietuvių, yra išdava tų sąlygų, kurios ligšiol trukdė mūsų tarpusavį susižinojimą, ir iš dalies mūsų pačių permažos pastangos pažinti vieniems kitus arčiau, taip pat nesistengimas pažinti geriau mūsų tautos etnografinius plotus.

Dabar, kada galime kasdien betarpiškai susisiekti laiškais, spauda ir asmeniškai, turime greičiausiai pašalinti tą nenormalumą, kuris kenkia pirmoj eilėj mums patiems. Turime pašalinti visas kliūtis, kurios neleidžia mums patiems save tinkamai pažinti, įvertinti savo jėgas ir pagal tai neteikti kaimynus. Tėvynės geras pažinimas ne vien valstybės ribose, bet ir platesne mūsų tautos etnografiniuose plotuose už Lietuvos valstybės ribų, visiems susipratusiems lietuviams yra būtinas.

E. Panerietis.

Pats alkoholinių gėralų negerk ir kitų negirdyk.

VL. R. 2)

TEGUL SKAMBA MŪSŲ DAINOS...

„Varpo" choro įspūdžių pluoštai

Tautos šventovėj

Rytojaus dieną lankome karo muziejų. Kiek jame randame lietuvių tautos dvasinio turto sukrauto, kiek išreikštos jėgos ir didybės. Jau pati Vytauto Didžiojo stovyla, kuri simboliškai pavaizduoja istorišką Lietuvos praeitį, kuri paslaptingu žvilgsniu nukreipta yra į tautos ateitį, sukelia kiekvieno lietuvio širdyje gilių virpesių. Eilės paveikslų iš Lietuvos didingos praeities, iš kovų dėl laisvės, įvairūs pabūklai — nuotaiką mumyse tiek pakelia, kad sunku tverti džiaugsmu ir ašarom. Dauguma stebime ant Alytaus tilto krentantį nuo žirgo, bolševiko šūvio mirtim pašautą Juozapavičių. Kiek ten tylaus ir neišreiškiamo skausmo, kokia kilni ir tragiška mirtis. Kepurė jau toli nukritusi, jisai vos vos balne tebesilaiko, žirgas pie stu pasistojęs. O aplink šalta žiema. Tolumoj gaisrai, sniegu pridengti namukai, tarp jų mažyčiai lyg taškai žmonės.

Visko neapžiūrime. Nors stengiamės kiekvieną daiktą, kiekvieną paveikslą iš visų pusių apžvelgti, tačiau lieka daug kas dar nepastebėta, daug salių neapvaikščiota. Išeidami valandikę sustojame. Matėm, virš karališkosios salės parašą: „Amžius budėję, laisvę laimėjom per aukas ir pasišventimą". Dar nužemiame į Žuvusiųjų kriptą. Ten melsvos šviesos tuoj liūdnai nuteikia. Prieš akis atsiveria vaizdas su kryžium ir parašu: „Žuvom, kad gyventumėt laisvi". Sienose marmuro lentosna aukso raidėmis surašyta visų, dėl Lietuvos laisvės žuvusių, vardai ir pavardės. Ir kam neriedės ašara į tokią tylos ir susikaupimo vietą įžengus? Kam neatsistos širdyje tie visi kartumo peiliai ir nevers jos didžiausia žaizda, skaudžiausiu sopuliu? Kas ras savyje tiek užkietėjimo, kad į tų didžiųjų Tėvynės sūnų atminimo vietą įžengęs, nepakeltų savo minties prie Aukščiausiojo, nesiųstų į Jį tylios tylios maldos? Kas? Tas ne lietuvis, kurs didvyrio pagerbt nemoka. Tas ne lietuvis, kuris prie žuvusio brolio kapo jo pradėtiems žygiams nesiryžta.

Pirmosios dainos

Tą dieną dainuojame pirmą syk visai Lietuvai ir visam pasauliui pro radiją. Džiaugiamės neapsakomai, kad mūsų daina, iš įvairių kaimų ir vienkiemių surankiota, sujungta į vieną galingą, darnią sutartinę, radijo bangomis nešama visur visur. Stengiamės kiekvieną garsą tarti taip, kad jis neprasikambėtų neišgirstas, kad nepasiliktų be atgarsio. Dainuojame vos kelias dainas. Bet po jų jaučiamės taip išvargę, lyg sunkiausius akmenis būtumėm raičioję. Atrodo, su tomis dainomis išlėkė iš mūsų sielos dalis, be kurios toliau nebejmanoma gyventi. Ta mūsų sielos dalį pagavo milijonai brolių, džiaugiamės! Jie taip pat dažnai reikalingi šilto ir jautraus žodžio, iš širdies plaukiančio nuoširdumo. Vos po koncerto mūsų chorvedys gauna telefonu pasikalbėti su vienu rimtu muzikos ir dainos meno žinovu ir kritiku, ku ris sveikina mus ir linki mums didžiausio pasisekimo. Sakosi, klausęs mūs dainų iš tolimos provincijos ir stebėjęsis, kad, nors vargiose sąlygose būdami, sugebėjome išlaikyti savo dainą reikiame me aukštyje. Po to visi esame nukviečiami į Metropolį, kur Vilniečių Lietuvių Draugija suruošia mums vaišes, apie kurias rytojaus Kauno spaudoj randame tokią žinutę:

„Rašytojai, muzikai ir žurnalistai su vilniečių „Varpo" choro daininінkais.

Vakar Metropolyje Vilniečių Lietuvių Draugija Vilniaus lietuvių „Varpo" chorui suruošė vaišes, kuriose dalyvavo mūsų muzikų, žurnalistų ir rašytojų atstovai. Vaišių metu su atvykusiais svečiais visi nuoširdžiai pasikalbėjo, pasidalino įspūdžiais. „Varpo" choras padainavo keletą dainelių, kurios visų nuotaiką dar daugiau pagyvino. Atitinkamas kalbas, kurių metu kalbėtojai sveikino atvykusius lietuviškos dainos Vilniaus krašte kėlėjus, pasakė Lietuvių Rašytojų Draugijos pirmininkas Liudas Gira, „Lietuvos Aido", vyr. redaktorius V. Alantas, Kauno Konservatorijos dir. V. K. Banaitis, „L. Ž." red. J. Kardelis, „N. Romuvos" red. J. Keliuotis, „Jaunosios Kartos" red. P. Razma ir kit...".

Bet ši žinutė nepasakė visko. Ji neišreiškė tos pakilios nuotaikos, kuri kiekvieno Vilniečio širdyje tada plėtėsi, augo, didėjo. Vienas kalbėtojų pareiškė: —...jeigu jau jums nebūtų galima dainuoti—niūniuokite. Daina tikrasis dvasios gaivintojas ir žadintojas. Daina, nors ir be žodžių, kartais yra tokia kalbi, tokia stipri ir tokia galinga, kurios niekas nesugebės iš krūtinės išrauti...

„Maistas" — fabrikų miestas

Nauja diena — nauji įspūdžiai. Visi jie gula vieni ant kitų. Vienas pridengia kitą. Atrodo, nė išskirstyti, reikalui atėjus, nebesugebėsime. Jau iš pat ryto vežami dviem autobusais į užmiestį, į „Maisto" fabriką. Ten randame išsistačiusį naują gamybos miestą. Tūkstančiai darbininkų, šimtai tarnautojų. Skuba, eina, dirba. Ten žmogui nėra kada sustoja. Viskas turi judėti. Atrodo, net sunkūs gelžbetono namai ten judėti verčiami. Pastatų daugiau kaip dvidešimt, ir vis dar statoma. Lankome įvairius skyrius: bekonų, dešrų, valgomų taukų, paukščių, konservų, žarnų, skerdyklas šaldytuvus. „Maistas" šalia „Pienocentro" ir „Lietūkio" užima vieną svarbiausių vietų Lietuvos ūkio pramonėje ir tos pramonės gaminių prekyboje. Jo eksporto vertė 1937 metais viršijo 45.000.000 lt., vidaus rinka buvo 15 000 000 lt. Pernai apyvarta dar padidėjo. „Maisto" fabrikai yra ne tik Kaune. Be Kauno centrinio fabriko yra dar didžiuliai pastatai ir gamyba: Klaipėdoj, Panevėžy, Šiauliuose ir Tauragėje. „Maistas" eksportuoja: bekoną, gyvas kiaules, raguočiuos, darbui ir mėsai skirtus arklius, triušius ir įvairius paukščius, skerstas kiaules, raguočius, avis ir paukščius; be to. eksportuoja šviežią, sūdytą, rūkytą, atvėsintą, šaldytą mėsą, triušieną, įvairias dešras, mėsos ir daržovių konservus, taukus, žarnas, kepenis, kraują, odas, plunksnas, šerius ir kit. „Maisto" gaminamus produktus prižiūri valdžios skirti 11 veterinarijos gydytojų ir 7 mėsos prižiūrėtojai. Už gerą gaminių kokybę „Maistas" yra apdovanotas 5 aukso medaliais. Du tų medalių yra gauti užsieny: Milane 1932 ir Tel-Avive 1939 metais.

(B. d.)

Bažnytinio meno parodos atidarymas. Atidarydamas parodą, kalba šios parodos globėjas Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, greta jo antrasis šios parodos globėjas arkivyskupas metropolitas Skvireckas ir Seimo pirmininkas inž. K. Šakenis. Greta atidarymo dalyviai.

Vokiečiai su italais jau pasiruošę

Rašo Paryžiaus dienraščiai

Prancūzų dienraštis „Oeuvre", pasiremdamas vokiečių spaudos žiniomis, aiškina, kodėl Italijoje buvo neseniai paskelbta daugelio atsarginių mobilizacija. Pavyzdžiui, „Berliner Tageblatt"*) apie Italijoje pravestą 60.000 atsarginių mobilizaciją rašo, kad šiuo mementu, kada santykiai dėl Ispanijos yra labai įtempti, italų mobilizacja esanti perspėjimas tiems, kurie Prancūzijoje nesiliauja kurstę į karą.

Visi vokiečių laikraščiai sensacingais skelbimais praneša, kad italai perspėja prancūzus, pašaukdami prie ginklo dar 60.000 atsarginių.

„Oeuvre" pažymi, kad anglų sluoksniuose kelia nerimo bendrai italų ir vokiečių kariniai pasiruošimai. Mažai kas Anglijoje tiki, kad vokiečiai ir italai atsitrauktų iš Ispanijos, iš Maroko ir Balearų salų. Priešingai, manoma, kad ašis dabar pastatys griežtesnius kolonijų reikalavimus ir parems juos jėga. Italų kolonijose eina skubūs pasiruošimai. Į Libiją atvyko maršalas Balbo su Vokietijos oro jėgų viršininku generolu Udetu. Italai šaukia kariuomenėn dar dviejų 1901 ir 1902 metų atsarginius, kurių susidarys 210.000, daugiausia įvairių specialistų. Pastaromis dienomis penki aukštieji italų karininkai atvyko į Berlyną, kur tarėsi su Hitleriu dėl Italijos mobilizcijos ir dėl bendro ašies karo jėgų veikimo. Nutarta oro jėgų bendrą vadovavimą pavesti maršalui Balbo. Vokiečių oro jėgų viršininkas generolas Udetas turės klausyti Balbo įsakymų.

Vokiečių aviacijos fabrikai gavo nurodymą negaminti daugiau civiliniems reikalams lėktuvų, o pereiti prie kariškų lėktuvų gamybos, kurių planai yra seniai saugomi kiekvienos įmonės direkcijoje.

Būsimose karo operacijose Ispanijoj Vokietijos kariuomenės generalinio štabo planuose skiriama didelė rolė. Vokiečiai jau dabar tiksliai nustatė, kokias jėgas reikalinga laikyti Ispanijoje, kad Prancūzija jaustų pavojų iš Pirinėjų sienos. Vokiečių planas numato sudaryti ypatingą policijos korpusą iš 60 — 70.000 parinktų, patikimų frankistų, į kurį turi būti įlieta 30.000 vokiečių „rudmarškinių" — S. A. Taip sudarytas korpusas galės griežčiausiomis priemonėmis „palaikyti tvarką" Ispanijoje. O kariuomenė Pirinėjų sienos operacijoms bus sudaryta iš trijų tautų: 250 000 ispanų, 1000 000 italų ir kelių tūktančių vokiečių instruktorių ir specialistų.

Apskritai prancūzų spauda mano, kad Vokietija mobilizavo savo finansus karo reikalams. Ir reikia laukti rimtų įvykių. Italija, matyt, netrukus pastatys labai plačius reikalavimus, paremtus, kaip seniau — demonstratyvinėmis mobilizacijomis Italijoje ir Vokietijoje Bus inscenizuoti susidūrimai, Nicejoj, Tunise ar Džibutyje, o atpalaiduotos aistros bus nukreiptos į Anglijos jautrumą. Jei anglai pasiūlys prancūzams pasiduoti ašies reikalavimams — Prancūzija nusileis. Rymas tiki, kad gąsdinimo priemonėmis galima nemažai laimėti iš Londono ir Paryžiaus...

Tačiau Rymas ir Berlynas nejuokais ruošiasi ir tikram, nedemonstratyviniam karui. Vasario 1 d. į italų kolonijas išvyksta 22.000 reicho kareivių ir 4.000 policininkų. Tai įžanga į rimtus kolonijų reikalavimus, kuriuos pastatė Hitleris. Žiniomis iš Berlyno, laukiama, kad Hitleris įsakys pasiųsti antrą „kolonijų kariuomenės" partiją vasario 5 d., būtent 50 000 reichvero, 12.000 SS vyrų pagalbinėms karinių dalių funkcijom ir 1000 oro kariuomenės vyrų — lakūnų, mechanikų, telegrafistų ir t. t. Be to, apie Balbo ir Udeto kelionę po italų kolonijas pranešama, kad abu oro jėgų viršininkai paruošė prancūzų ir anglų laivynų puolimo iš oro planus. Viduržemio jūroje manoma su tais laivynais apsidirbti bombardavimu iš vokiečių ir italų lėktuvų.

Yra sudarytas bendras vokiečių — italų mobilizacijos biuras, kuris veikia abiejose ašies sostinėse. Berlyne nuolat yra italų karininkų grupė, kuri informuoja Hitlerį ir reichvero štabą apie italų karines priemones.

Kol kas abi ašies sostinės užsimojo pravesti „gąsdinimo politiką", kurių planą vykdydama, Vokietija perkelia kariuomenę iš Austrijos ir Sudetų į Prancūzijos pasienį.

„Laikas".

*) Didelis Berlyno dienraštis nuo šio mėn. 1 dienos uždarytas ir sulietas su kitu dideliu dienraščiu „Deutsche Allgemeine Zeitung" Red.

Ašis nukrypo į Vakarus

Kai Hitleris prijungė prie Vokietijos Austriją ir po to pradėjo reikalauti Sudetų krašto, visi buvo įsitikinę, kad jis žygiuos į Rytus. Anglija ir Prancūzija dėl to ne tik nesisielojo, bet tylomis buvo patenkintos. Ta Hitlerio ekspansijos kryptis nebuvo joms baisi, nes iki jų kolonijų buvo ilgas ir sunkus kelias. Jos apskaitė, kad kol Hitleris į Rytus eidamas pasieks Mažąją Aziją, tai privargs, nusikamuos, o jos bus nuo galvos iki kojų apsiginklavusios, stiprios ir galingos. Tada užteks atsukti į Berlyną patrankas, paparaduoti su tankais ir lėktuvais, ir Hitleris bus priverstas grįžti savo lizdan. Dėl to kaip Anglija taip ir Prancūzija Hitleriui labai nesipriešino. Jos tiktai jį erzino, padėdavo sukelti didelį nerimą, netikrumą, kad šis, rengdamasis užimti numatytą teritoriją, nebūtų visai tikras, jog Londonas ir Paryžius neįsikiš ir kad to netikrumo apimtas darytų neoficialias mobilizacijas, kurios kaštuoja milijardus markių ir begalo slopina, alina Vokietijos ūkinę padėtį. Taip elgdamosi, be to, dar jos laimėdavo nemaža laiko, kas Hitleriui labai kenkia, o joms išeina į naudą.

Tačiau šios viltys pasibaigė po sausio 30 dieną pasakytos Hitlerio kalbos. Iš jos paaiškėjo, kad Hitleris tuo tarpu Rytus palieka ramybėje, o visas savo jėgas, kartu su Musoliniu, nukreipia į Vakarus, geriau sakant, į Anglijos ir Prancūzijos kolonijas. Taigi Londono-Paryžiaus planai iširo. Dabar Hitleris pradės su Musoliniu tampyti jų pačių skvernus, lipti ant užkulnių Čemberlenui ir Deladierui. Taigi pažiūrėsime, kaip jie dabar reaguos ir kur siųs Runcimaną.

Tačiau iš to, kas aukščiau pasakyta, nereikia daryti išvadų, kad Hitleris Rytuose jau nuo visko atsisakė. Deja. Jis tuo tarpu tik sumažino tempą. Prasimušęs vartus į Rytus, jis neleis užželti keliams ir išaugti nepereinamoms sienoms. Jis ir toliau šioje Europos dalyje tvirtinasi, įsigali. Jo dabartinis tikslas yra Europos Rytus ekonomiškai surišti su Vokietija ir tuo pačiu visas pakeliui esamas valstybes jeigu neįkinkyti į savo politikos vežimą, kaip, pav., Čeko-Slovakiją, tai bent neutralizuoti. Priešingu atveju Hitleris ir Rytuose susiduria su didele jėga, kuri galėtų Vokietijai pastoti kelią. Ukrainos kurimui buvo ir liko priešingos Sovietų Rusija, Lenkija ir Rumunija, kurios gyvybinių interesų vedamos griežtai priešinasi šiems Hitlerio planams.

Šių trijų valstybių pasipriešinimas Hitlerį atbaidė nuo Ukrainos planų. Žinoma, jeigu šiandien Japonija būtų Kinijoje įsitvirtinusi ir ne taip silpna, tai su Sovietų Rusija Hitleris kitaip kalbėtų. Tada ir minėtų trijų valstybių pasipriešinimas nebūtų Vokietijai perdaug pavojingas. Tačiau Japonija šiuo metu iki pažasčių įklimpus Kinijoje ir vos pati bekvėpuoja ir daro Maskvai įvairias nuolaidas, kad apsigintų nuo jos puolimo. Tokiai padėčiai esant, Vokietija Lenkijai pažadėjo, kad Rytuose nedarys jokių žygių, o Maskvon nusiuntė gausią delegaciją tartis dėl neutralumo (oficialiai prekybos reikalais). Dėl to ir savo kalboje Hitleris labai palankiai suminėjo Lenkiją, o nė žodžio neprasitarė apie Sovietų Rusiją. Puolė tiktai komunistus, bet Maskvos nelietė. Dėl to ir apie Pabaltės valstybes pasakė kelis šiltus žodžius. Vadinasi, ir Pabaltės valstybės paliktos ramybėje Atsisakyta nuo Dancigo prijungimo, autostrados iš Berlyno į Rytprūsius, Klaipėdos puolimo. Viso to atsisakyta dėl to, kad šios valstybės būtų neutralios tuo metu, kai visos Hitlerio pajėgos bus nukreiptos į vakarus. Be to, šios valstybės norima įtraukti į sklandų ūkišką bendradarbiavimą. Dar nežinia, kaip pasielgs Sovietų Rusija, su kuria dabar Hitleris pradėjo tyliai flirtuoti. Bet ir ši, reikia tikėtis, labai nesiožiuos, nežiūrint, kad Anglija ir Prancūzija nori ją įtraukti į bloką prieš Japoniją ir Rymą—Berlyną.

Užtikrinęs neutralumą ir ūkinį bendradarbiavimą Rytuose ir Šiaurėje (su Skandinavų valstybėmis geri santykiai, ką pabrėžė ir savo kalboje), Hitleris visomis jėgomis, išskyrus ginkluotas, užatakuos Vakarus, geriau sakant kolonijas, kurių sausio 30 d. griežtai pareikalavo. Šį ataką pradės kartu su Rymu, kuris vis drąsiau ir garsiau šaukia: Džibuti, Tunisas, Suesas Smarkiausio puolimo reikia laukti tuo metu, kai faktiškai bus galutinai pribaigti Ispanijos vyriausybininkai. Taigi esame naujų politinių įtempimų išvakarėse ir neužilgo Europai vėl teks pergyventi neramios dienos, kurios, reikia tikėtis, baigsis panašiai, kaip ir Sudetų konflikto metu.

J.

KORESPONDENCIJOS

Viln.-Trakų apskr.

Rudnia, Varėnos vals. *Arkivyskupo žiniai.* Vietos klebonas kun. Raupelis, nors ir lietuvių kilmės žmogus, nors sakosi norįs būti visiems parapijiečiams lygus, tačiau jis jau ne kartą lietuvius yra nuskriaudęs, jiems skirtose dienose įvesdamas nelietuviškas pamaldas Panašiai buvo ir sausio 22 d. Tą dieną (sekmadienį) pamaldos turėjo būti lietuviams su lietuviškais giedojimais. Gausiai susirinkę lietuviai giedojo ražančių. Nieks ir nepamanė, kad jiems skirtą sekmadienį bus nelietuviškos pamaldos. Bet įvyko šitaip:

Kun. Raupelis, išėjęs laikyti mišių, užgiedojo „Padnijmy na twarz". Lietuviams parapijiečiams tai buvo didelis netikėtumas. Jų rami, maldinga nuotaika buvo sudrumsta. Jie lenkams skirtose dienose prieš lenkiškus giedojimus nekovoja, bet kai jiems, lietuviams, skirtose dienose kun. R. keičia giedojimo tvarką, aišku bažnyčioje ramios nuotaikos jie negalėjo turėti. Na, ir buvo nei šis nei tas. Bažnyčioje esant vos keliems lenkų tautybės žmonėms, nebuvo kam ir g eda. Tad giedojo tik vienas klebono vargoninkas. Pamokslas taip pat buvo lenkiškas.

Pažymėtina, kad paskutiniu laiku kun. R. vis dažniau „apsirinka" ir pakeičia nustatytą pamaldų tvarką lietuvių nenaudai. Lenkams skirtose dienose dar nė kartą nebuvo „apsirikęs".

Red. pastaba Ši žinia dedama Arkivyskupo žiniai. Reikia tikėtis, kad jis kun. R. sutvarkys ir daugiau nebeleis jam Rudnios parapijoje savavališkai keisti pamaldų tvarkos.

Daržininkai, Varėnos valsč. *Laimėjo seniūnijos rinkimus.* Mūsų seniūnas buvo sudaręs seniūnijos tarybininkų sąrašą, įtraukdamas savo šalininkus Vietos lietuvių gyventojų daugumui tai nepatiko ir jie sudarė atskirą, daugiau tikrų, patikimų žmonių sąrašą Bet rinkimų komisija jų sąrašo nepriėmė. Sąrašo įteikėjai nusiuntė apskrities storastai protestą, kuris išspręstas teigiamai. Sausio 15 d. įvyko antri rinkimai. Išrinkta visi lietuviai.

D.

Šarkiškės, Valkininko valsč. *Geri ir blogi žmonės.* Mūsų sodžius yra prie administracijos linijos. Todėl betkoks lietuviškas tautiškas darbas yra nelengva dirbti Bet šarkiškiečiai to neboja. Jie dažnai surengia įvairias pramogas, padainuoja lietuviškų dainų.

Čia gyventojai visi lietuviai (15 šeimų). Jie prenumeruoja įvairius lietuviškus laikraščius, kurių čia ateina per 50 egz. Bet čia yra viena šeima, kuri, palaikydama ryšius su nelietuviais, kai kam ir pakenkia.

Girdejęs b z.

Švenčionių apskr.

Melagėnai *Tardė.* Sausio 22 d. į Melagėnų policijos įstaigą buvo pakviestas ir ištardytas lietuvis mokyt. V. Subačius. Jis buvo klausinėjamas, kodėl ir keno sumanymu jis rašęs prokurorui prašymą, kad išleistų iki šiol Švenčionių areštinėje laikomus Kirkučių seniūnijos lietuvių sąrašo įgaliotinį Kazimierėną ir naminį mokytoją P. Čibirą. Be to, reikalauta paaiškinti, kodėl atsakymui pažymėjęs ne savo, bet kažkokio nežinomo asmens (suimtojo K. brolio) adresą.

Šio išaiškinimo reikalavo raštu pats prokuroras.

Esvu.

Adutiškis. *Buvo gaisras.* Sausio 23 d. Adutiškio miestelyje buvo kilęs gaisras. Sudegė Kurtinio namuose buvusi vaistinė ir, be to, šių lietuvių trobesiai: A. Gailiušienės namas ir tvartai, A. Petronio namas, Šuškienės namas ir tvartai, G. Turlos namas ir tvartai, R. Petronio namas, tvartai, kluonas, ir krautuvininko V. Gailiušo kluonas su pašarais ir grūdais. Be to, gaisro metu išmėčius iš jo krautuvės prekes, daug jų dingo, susinaikino. Apskritai, visiems padaryta didelių nuostolių

Adomas.

Lydos apskr.

Pavalakė, Rodunės valsč. *Švietimo reikalai.* Sausio 9 d. Pavalakės sodžiaus 40 vaikų tėvai buvo suvažiavę Rodunės valsčiaus įstaigon, kad vuitas patvirtintų jų pasirašytas deklaracijas, kurios jie turėjo nusiųsti mokyklų inspektoriui lietuvių kalbos mokyklon įvedimo reikalu. Deja, patvirtinti nepavyko. Tą dieną vuito namie nebuvo. Nuvažiavo kitą dieną. Vuitą surado. Bet jis valsčiaus įstaigoje deklararacijų tvirtinti nesutiko, prižadėdamos atvažiuoti į Pavalakę ir vietoje jas patvirtinti. Bet žadėtą dieną vuitas neatvyko ir tuo būdu deklaracijos liko nepatvirtintos.

Bet žmonės nesnaudžia. Jie parašė du prašymus: vieną mokyklų inspektoriui, kitą mokyklų kuratoriui. Pasirašė 23 vaikų tėvai. Ir viename ir antrame prašyme reikalavo, kad jų vaikai pradžios mokykloje būtų mokinami lietuvių kalbos ir lietuviškai būtų dėstoma tikyba. Kuratorijai dar nusiuntė ir nepatvirtintas deklaracijas.

Gediminas.

Pelesa, Rodunės valsč. *Pramogėlė.* Neseniai čia buvo graži šeimyninio pobūdžio pramogėlė. Buvo surengta mažiems vaikams eglutė, kurios buvo susirinkę pažiūrėti suprašyti vietos klebonas kun. Vienažindis, tėvai ir jaunimas. Vaikai gražiai pagiedojo kalėdinių giesmių, padeklamavo eilių ir pažaidė ratelių. Pelesiečiai uoliai dalyvavo seniūnijos tarybos rinkimuose. Jų seniūnijoje išrinkta 13 lietuvių ir 3 nelietuviai.

I.

KRONIKA

Respublikos Prezidento vardinės

Vasario 1 d. buvo Respublikos Prezidento prof. I. Moscickio vardinės. Tą dieną iš ryto Vilniaus Katedroj - Bazilikoj buvo iškilmingos pamaldos, kurias laikė Arkivyskupas R. Jalbžykovskis. Jose dalyvavo vietos valdžios atstovai su vaivada priešaky, kariuomenės, dvasininkų, organizacijų vadovybės ir akademinis jaunimas.

Mokyklų jaunimui pamaldos buvo atskirai. Vytauto Didžiojo gimnazijai pamaldos buvo šv. Mikalojaus bažnyčioje. Po pamaldų šios gimnazijos salėje buvo surengta Respublikos Prezidento garbei akademija. Dalyvavo mokiniai ir mokytojų personalas su direktoriumi priešaky.

Sukonfiskavo „Aidą"

Vilniaus Miesto Storastos sprendimu, vasario 1 d. sukonfiskuota „Aido" 14(96) Nr. Sukonfiskuota už kronikos žinelę „Iš teismo salės". Miesto Storasta apie tai pranešė atskirais raštais „Aido" vyriausiajam redaktoriui, kronikos skyriaus vedėjui ir leidėjui. Visuose trijuose raštuose pažymima, kad pagal naujajį spaudos dekretą dėl šio konfiskavimo duodama teisė per 7 dienas įteikti Miesto Storastijai pareiškimus.

Tai yra pirmas „Aido" konfiskavimas, kuris įvyko pasiremiant naujuoju spaudos dekretu.

Metinis Blaivybės Draugijos narių susirinkimas

Vasario 2 d. šv. Mikalojaus parapijos salėje įvyko metinis Vilniaus Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos narių susirinkimas. Jį atidarė Draugijos pirmininkas kun. K. Čibiras. Išrinkus susirinkimo pirmininku red. V. Budrevičių ir sekretore J. Dasienę, kun. A. Mikaila skaitė paskaitą tema „Kristus ir blaivybė".

Po paskaitos buvo valdybos ir revizijos komisijos pranešimai, kuriuos padarė pirmininkas kun. K. Čibiras ir revizijos komisijos vardu stud. G. Kisielytė. Susirinkimas valdybos veikimą įvertino teigiamai.

Į šių metų valdybą išrinkta: kun. Krištapas Čibiras, ponia Zuzana Stašienė, Antanas Stanelis, Petras Bilkis ir Silvestras Urbonavičius; revizijos komisijon — stud. G. Kisielytė, mgr. J. Maceika ir E. Paukštė.

Per laisvus sumanymus iškelta visa eilė aktualių pasiūlymų dėl tolesnio draugijos veikimo ir blaivybės platinimo Vilniaus krašto lietuvių visuomenėje.

Išėjo „Lietuviškas Baras"

Vasario 1 d. išėjo iš spaudos Vilniaus lietuvių kultūros mėnesinis žurnalas „Lietuviškas Baras" — šių metų 1 numeris. Žurnale pateikta nemaža medžiagos iš įvairių kultūros sričių.

Nauja Lietuvių Studentų S-gos valdyba

Vasario 1 d. įvyko Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos narių metinis susirinkimas. Buvo padarytas metinio reikimo pranešimas, įvyko diskusijos ir naujos valdybos rinkimai. Išrinktos valdybos sudėtis: Bronius Uziela—pirmininkas, Viktoras Maldžiūnas — vicepirmininkas, Simas Dmukauskas—sekretorius, Leonas Norkūnas—kasininkas, Vladas Žilėnas—knygininkas, Regina Maldžiūnaitė — savišalpos kasos vedėja, Mamertas Gaidelis—ūkio reikalų vedėjas.

Vaikų vakarėlis

Vytauto Didžiojo gimnazijoje veikia Raudonojo Kryžiaus mokinių kuopelė. Vasario 2 d. gimnazijos salėje įvyko tos kuopelės gražus vakarėlis. Buvo eglutė, pritaikintos giesmės, dainos, deklamacijos. Be to, mokiniai nės paskambino, pasakė monologą ir scenoje pašoko tautinių šokių. Vakarėlyje dalyvavo ir miesto pradžios mokyklų lietuviai mokiniai ir nemaža priešmokyklinio amžiaus vaikų.

Miesto savivaldybės muziejus

Vilniaus miesto valdyba galutinai nutarė statyti savivaldybės muziejų. Jo statybos pradžiai paskirta 35 000 auksinų. Muziejus būsiąs statomas miesto viduryje.

Teisiamas buvęs Gardino storasta

Vilniaus lenkų laikraštis „Kurjer Powszechny" rašo, kad šiomis dienomis Vilniaus Apeliacijos Teisme buvo pradėta svarstyti buvusio Gardino ir Nadvarnų storastos Robakevičiaus byla. Robakevičius Apygardos Teismo yra nuteistas 5 metams kalėjimo už išeikvojimą 50 tūkstančių auksinų.

Tartasi ūkiškais Vilniaus miesto reikalais

Vasario 2 d. Vilniuje įvyko Vilniaus krašto lenkų seimo ir senato atstovų ir vietos savivaldybių įgaliotinių susirinkimas. Jame dalyvavo iš Varšuvos atvykę visuomenės globos ministras Z. Koscialkovskis, seimo atstovas ir ozono vadas gen. Skvarčinskis, Vilniaus vaivada ir kt.

Susirinkime apibūdinta Vilniaus miesto ir viso krašto ūkinė būklė. Iškeltas sumanymas praplėsti ūkio gamyba, išgrįsti kai kurias Vilniaus miesto gatves, nutiesti per Nerį du naujus tiltus ir kt. Min. Z. Koscialkovskis pažymėjo, kad iškelti reikalavimai nesą per dideli ir jie galį būti įvykdyti.

Blaivybės savaitės proga reikėtų neužmiršti, kad alkoholis kenkia sveikatai ir kišenei. Tai aišku ir to įrodinėti nereikia. Bet kam neaišku, tegu įsideda galvon tokį pavyzdį.

Sakoma, kad vynas yra maistas, nes duoda daug reikalingo kūnui šilumos. Panašiai esą veikią ir degtinė bei alus. Bet reikia neužmiršti, kad alkoholis ne vien šildo, bet ir nuodija, nes jis yra nuodai.

Žinoma yra, kad garinė mašina gali būti varoma ir fosforu. Fosforas dega, mašina eina, bet.. po kiek laiko fosforas praėda mašinos sienas, ir mašina sustoja ėjusi. Taip lygiai ir alkoholis tarnauja žmogaus organizmui. Ateis laikas, ir žmogus, kaip mašina, sustos..

Girtuoklis dovanai gauna: bilietą į pamišėlių namus, sirdies ligą ir džiovą, vietą kalėjime, nakvynę purvyne, vargą, skurdą, badą ir kitų pašalpą, pajuoką ir pažeminimą.

„LIETUVIŠKO BARO"

pranešimas.

Kultūros žurnalo" Lietuviško Baro" administracija prašo mus pranešti, kad šiomis dienomis išėjęs 1(31) numeris yra išsiuntinėtas tik tiems prenumeratoriams, kurie yra užsimokėję už 1938 metus.

KARAS ISPANIJOJE

Nacionalistai Katalonijoje eina priekin visu frontu, imdami nemaža belaisvių. Šiaurėje jie jau artinasi prie sienos su Prancūzija. Vieta čia nepaprastai kalnuota ir vyriausybininkams šiuo metu jau atkirstas kelias į rytus, pas sa vuosius; jiems teks arba pereiti Prancūzijon ir ten nusiginkluoti arba pasiduoti nacionalistams. Fronto vidurinėje dalyje nacionalistai jau pasiekė Vich miestą, labai svarbią vietą strateginiu atžvilgiu. Prie pajūrio nacionalistai jau pasiekė Geronos provinciją ir be paliovos artinasi prie pačio miesto. Gen. Franko tikisi netrukus užimti visą Katalonija.

Vyriausybininkai iš Barcelonos, pasirodo, bėgo labai skubiai. Tai matyti kad ir iš to, jog jie nesuspėjo išsivesti iš uosto kelių laivų, jų tarpe vieno karišksko skraiduolio ir poros povandeninių laivų.

Iš Katalonijos pradėjo veržtis Prancūzijon daugybė bėglių. Kartu su paprastais gyventojais atbėgo ir milicininkai. Šie net pradėjo kelti Prancūzijoje riaušes. Prancūzai priversti buvo juos sugrąžinti Katalonijon ir suvaržyti bėglių plūdimą. Moterys, vaikai ir seneliai įsileidžiami, vyrai grąžinami. Prancūzai prie sienos su Katalonija sutraukė 50.000 kariuomenę ir daboja, kad neįsiveržtų milicininkai. Pasienin buvo atvykę du Prancūzijos ministrai įsitikinti, kas čia dedasi. Prancūzai bijo, kad pačiame pasienyje nekiltų mūšis tarp besitraukiančių vyriausybininkų ir nacionalistų. Tuomet tektų nukentėti ir prancūzams.

Figueroso mieste buvo susaukštas raudonosios Ispanijos parlamentas. Premjeras Negrinas pasakė, kad vyriausybė vesianti karą ir toliau, iki pergalės. Parlamentas jam pritarė.

Prancūzijos nusistatymas

Kauno dienraščio „Lietuvos Aido" korespondentas Paryžiuje taip apibūdina Prancūzijos nusistatymą:

Paryžiaus diplomatiniuose sluoksniuose didelio susirūpinimo kelia italų spaudos griežta kampanija prieš Prancūziją, nes joje yra matoma Italijos vyriausybės akcija. Kai italų laikraščiai, pavyzdžiui, „Tevere", liepia spiauti į Prancūziją ir ją vaizduoja kaip nykstančią valstybę, prancūzai dėl to per daug nesijaudina. Jie tik spausdina dokumentus, iš kurių matyti, kaip 1915—17 metais italai gerbė prancūzus, kurie jiems padėjo gintis nuo vokiečių.

Vokiečiai tada buvo niekinami ir šmeižiami, o prancūzai keliami į padanges.

Dabar pasikeitė laikai ir draugų bei priešų rolės. Kai kurie italai jau reikalauja net išvežti iš Prancūzijos kaulus italų karių, kurie čia žuvo ir buvo palaidoti Didžiojo karo metu.

Italų spaudos grasinimai Prancūzijoje rimtai neimami tol, kol nėra davinių, kaip tik šiuo metu Musolinis jau būtų sumanęs daryti lemiamą smūgį. Viduržemio jūroje, kurio tikslas būtų ne tik šią jūrą paversti „Mare Nostrum", bet ir galutinai atimti pasaulio hegemonų vaidmenį iš prancūzų ir anglų, perleidžiant jį vokiečiams ir italams. Italų sluoksniuose apie tai kartais pakalbama visai be jokių paslapčių, motyvuojant tai istorine būtinybe, iš kurios išeina, kad ir hegemonija turinti persidudti iš rankų į rankas. Visas klausimas, ar Vokietija jau tuo metu galinti galutinai pasiryžti ir tokiam Musolinio žygiui pritarti.

Prancūzų spaudos santūrumas, o ypatingai šaltumas jos atsakin gų vadų, kurie tuo metu neranda reikalo net piktai atsakyti, kai Ryme, Venecijos aikštėje, minia sveikindama Musolinį dėl Barcelonos paėmimo, šaukie ne tik dėl Korsikos ir Tuniso, bet net reikalauja eiti į Paryžių, — tas šaltumas rodo ne tik jėgą, bet ir pasiryžimą. Iš to gaunamas įspūdis, kad dėl Musolinio reikalavimų, nors ir kaip griežti jie būtų, Prancūzija į antrą Miuncheną jau neis, bet visomis savo pajėgomis ginsis, nes tai jau ne tik jos garbės ir interesų, bet ir viso jos likimo klausimas.

Italai nepasitrauks iš Ispanijos?

Anglų dienraštis „Sunday Express" rašo, jog Musolinis Hitleriui pranešęs, kad Italija neatšauksianti iš Ispanijos savo kariuomenės ir gen. Franko laimėjus jos karo pajėgos Ispanijoje pasiliksiančios tol, kol Prancūzija išpildysianti minimalius Italijos reikalavimus. Tie minimaliai reikalavimai — platesnes teises italams Tunise, Džibučio paverstimas laisvu uostu ir Italijos dalyvavimas Suezo kanalo administracijoje.

Italų laikraštis „Difesa della razza" nesenai įsidėjo „Didžiosios Italijos žemėlapį. Jame pažymėtoji „Didžioji Italija" apima Apeninų pusiasalį, Sardiniją, Korsiką, Siciliją, Dalmaciją, Pietų Šveicariją, Pietų Prancūziją ir Ronos upės klonį ligi Avinjono.

Tarp sričių, kuriose esanti italų dauguma, pažymėtas Tunisas ir Pietų Prancūzija ligi Lijono; tarp sričių, įeinančių į Italijos sferą, pažymėtas Bordeaux su apylinkėmis, Ispanija ties Gibraltaru, visa Graikija, Anatolija, Egiptas, Alžiras ir Marokas.

Įvairu-įdomu

Hitleris gyvena burtų pasaulyje

Prieš metus Hitleris pasišaukė pas save vyriausį statybos inspektorių profesorių Speerą ir jam pareiškė:

— Tamsta pats matai, kad senųjų reicho kanceliarijos rūmų Wilhelmo gatvėje jau nebepakanka; reikia naujų, ir savo išvaizda jie turi atitikti trečiojo reicho didybę. Tamsta turėsi paruošti projektą ir pravesti statybą. Terminas turi būti kuo trumpiausias.

Dar tą pačią dieną prof. Speeras, apskaičiavęs, pranešė fiurerui šitą didžiulį pastatą pastatysiąs per metus. Jis žodį išlaikė: neseniai, prieš keletą dienų, iškilmingai buvo atidaryti naujieji reicho kanceliarijos rūmai, ir svetimųjų valstybių diplomatai į Naujųjų Metų priėmimą jau buvo pakviesti susirinkti naujuosiuose rūmuose.

Per visus metus 2.000 darbininkų dirbo prie tų rūmų statybos dieną, 2.000 naktį; 2.000 darbinin kų dirbo skaldydami akmenis, paruošdami betoną ir kitokią statybos medžiagą. Ir po metų stojo 422 metrų ilgio ir ligi 22 metrų aukščio rūmai, kuriais vokiečiai visiškai pagrįstai gali didžiuotis, nes jie, kaip net žinovai tvirtina, neatsilieka nuo senųjų Versalio rūmų, o kai kurie reprezentaciniai kambariai savo puošnumu anuos net pralenkia.

Tarp kitų kambarių žymiausia vieta priklauso Hitlerio darbo kabinetui ir didžiajai priėmimų salei. Fiurerio darbo kabinetas yra 27 metrų ilgio, 14,5 m. pločio, 10 m. aukščio. Lubas remia rausvo marmuro kolonos, sienos išmuštos brangaus medžio lentelėmis, o grindys išklotos didžiuliu kilimu. Viename kambario kampe stovi fiurerio rašomasis stalas, kitame įmūrytas židinys. Vienoje sienoje kabo Bismarko paveikslas, prieš jį stovi Hindenburgo biustas.

Puošniausia bus, be abejo, didžioji priėmimų salė, kurioje fiureris jau šiemet priėmė diplomatus, susirinkusius pasveikinti reicho galvą Naujųjų Metų proga. Ji 24,5 metrų ilgio, 16,5 metrų pločio; joje vyrauja šviesios spalvos, kurių įspūdį papildo gėlės. Sienas puošia vokiečių menininkų bareljefai ir praeito šimtmečio. — Greta šitos salės yra vyriausybės posėdžių salė.

* * *

Bet vagneriška Hitlerio siela nerimsta puošniuose Wilhelmo gatvės rūmuose: širdis jį traukia į ramųjį Bavarijos Berchtesgadeną. Ir tenai jis yra įsitaisęs tikrai romantišką lizdelį, apie kurį kol kas dar labai maža kas težino. Iš diplomatų vienas tik prancūzų ambasadorius Poncetas tenai yra buvęs.

Toji buveinė pastatyta vieno 2.000 metrų aukščio kalno viršūnėje. Į tą vietą yra išvestas specialus plentas, bet ir juo ligi patiės tikslo nenueisi — dar reikia keltis keltuvu.

„Kai p. François Poncet vyko atsisveikinti su Hitleriu, rašo vienų laikraštis, mašina, kurią vokiečių vyriausybė jam buvo atsiuntusi, pasuko ne įprastiniu keliu, vedančiu į Berghofą, bet visiškai kita kryptimi. Ambasadorius įspėjo šoferį, sakydamas, kad tas bus apsirikęs. Tačiau šoferis tik nusišypsojo ir važiavo sau toliau. Bevažiuojant vingiuotu pašlaitės keliu prieš prancūzų ambasadoriaus akis staiga išdygo didžiuliai bronzos vartai, kurie lyg burtininkui lazdele pamojus ėmė vertis. Pro juos įvažiavo automobilis, ir ambasadorius pasijuto patekęs į erdvią grotą (angą), kuri jam atrodė lyg būtų iš tūkstančio ir vienos nakties pasakų pasaulio.

Grotos skliautai išklotí marmuru, o gale švyti metalinis keltuvas. Į jį įsėdus palydovas paspaudė sagutę, ir keltuvas pradėjo kilti aukštyn, anga, einančia kalno viduriu. Pakilęs apie 130 metrų, keltuvas sustojo, ir tada prieš prancūzų diplomato akis atsistojo vila, pastatyta veik iš vieno stiklo. Joje sėdėjo Hitleris ir laukė.

„Fiurerio erelio lizdas" — tada olandų laikraštininkas pavadina šitą fiurerio buveinę, kurioje jis gali pabūti pats vienas, visiškai atskirtas nuo pasaulio, nuo žmonių, nuo valstybės reikalų. Šita vila pastatyta tokioje vietoje, kad ją galima matyti nebent iš lėktuvo. Retas kas težino, kad ji iš viso yra; niekas jos nėra fotografavęs, o joje apsilanko tik patys rinktiniai fiurerio svečiai. Bet vaizdas, kuris iš tos ramumo vietelės atsiveria į Bavarijos Alpes, yra pagaunąs: apačioje, po kojų, žaliuoja kalnų girios, dar žemiau į tolius driekiasi upių, ežerų ir girių išmarginti Bavarijos laukai, o viršuje šypsosi žila Bavarijos Alpių viršūnė...

Nevyksta Lietuvos žydų susivienijimas

Žydai Lietuvoje turi gana daug organizacijų, kurių kiekviena skyrium siekia savo užsibrėžtų tikslų. Veiklesnieji žydai veikėjai įžiūrėjo trūkumą tokios organizacijos, kuri galėtų atstovauti visus žydus ir rūpintis jų bendraisiais reikalais.

Žydų veikėjai naujos organizacijos kūrimą stengėsi įgyvendinti paprasčiausiu ir lengviausiu būdu: jie norėjo sukurti esamų organizacijų sąjungą. Tuo reikalu jau įvyko eilė pasitarimų, ir daugelis organizacijų sutiko siųsti savo atstovus į reprezentacinę žydų sąjungą. Bet čia iškilo nelaukta kliūtis: prieš tokią organizaciją pareiškė protesta rabinai, ir net jie kreipėsi į vidaus reikalų ministrą, prašydami naujają organizaciją ne tvirtinti, nes ji būsianti ne tiktai bedieviška, bet ir valstybei kenksminga. Dėl rabinų protesto žydų organizacijų sąjungos steigimas pakibo ore. Žydų veikėjų tarpe prasidėjo nesutarimai. Religingieji žydai vengė dėtis į rabinų nepritariamą organizaciją. Mažiau religingi žydai piktinasi tokiu rabinų elgesiu, ypač kad jie skundėsi vidaus reikalų ministrui. Rabinai esą todėl priešingi žydų sąjungos steigimui, kad iki šiol jie save laikę visų žydų atstovais, o tokią atstovybę dabar norinti pasisavinti steigiamas žydų organizacijų susivienijimas.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius.